
Aluehallitus, § 223, 28.10.2025
Aluevaltuusto, § 39, 10.11.2025

§ 39

Taloussuunnitelman 2026-2028 valmistelun linjaukset

PPHVADno-2025-21754

Aluehallitus, 28.10.2025, § 223

Taustaa

Tasapainoisen taloussuunnitelman laatiminen

Hyvinvointialuelain 115 pykälän (611/2021) mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Lain mukaisesti taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Pohteella tämä tarkoittaa vuotta 2026.

Hyvinvointialueen lisärahoitus

Hyvinvointialueiden rahoituslain 11 pykälässä (617/2021) on kuvattu lisärahoituksen myöntämistä. Jos rahoituksen taso vaarantaa perustuslain mukaisten riittävien sosiaali- ja terveystalouden palvelujen tai pelastustoimen palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueella on oikeus saada lisärahoitusta palvelujen turvaamiseksi.

Riittävät sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut

Oikeuskansleri on antanut päätöksen 23.4.2025 Etelä-Karjalan ja Satakunnan hyvinvointialueiden kanteluun liittyen alijäämien kattamisen määräaikaisten ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palveluiden turvaamisen lainsäädäntöristiriitaan.

Oikeuskansleri totesi päätöksessään muun muassa seuraavaa: "Perustuslakiin ja lakiin perustuvia palveluita ei voida jättää lainvastaisella tavalla hoitamatta hyvinvointialueella alijäämän kattamisvelvoitteen toteuttamiseksi. Saman toteavat myös molemmat ministeriöt perusoikeusmyönteiseen laintulkintaan viitaten. Korostan tätä näkökohtaa."

Lisäksi oikeuskansleri on todennut: "Vaikka asiasta ei ole suoraan säädetty, niin hyvinvointialueen talousarvioon ja tulevien vuosien osalta taloussuunnitelmaan on otettava määrärahat tiedossa oleviin hyvinvointialueen menoihin objektiviteettiperiaatteen mukaisesti. Talousarviolla ja taloussuunnitelmalla on yhteys hyvinvointialueen tilinpäätökseen, jonka tulee antaa oikea ja riittävä kuva hyvinvointialueen taloudesta. Tämän ja yleishallinto-oikeudellisen

objektiviteettiperiaatteen mukaisesti hyvinvointialueen talousarvion ja taloussuunnitelman pitää perustua realistisille ja todennäköisimpiä perustellusti pidettäville oletuksille ja laskelmille. Talousarvion ja taloussuunnitelman laatiminen tällaisille parhaan tiedon ja realistisimman arvion mukaisille oletuksille ja laskelmille on hyvinvointialueen viranhaltijan ja luottamushenkilöpäätöksentekijöiden virkavastuulla oleva virkavelvollisuus."

Väliaikainen muutos hyvinvointialuelakiin alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamiseksi

Valtiovarainministeriö valmistelee (säädosvalmistelu VM072:00/2025) hyvinvointialuelain väliaikaista täydentämistä siten, että talouttaan täysimääräisesti tasapainottaville hyvinvointialueille, joille ei kerry uutta alijäämää vuodelta 2025, voidaan osana valtion ohjausta tarvittaessa myöntää mahdollisuus kattaa ennen vuotta 2025 syntyneet alijäämät joko vuoden 2027 tai vuoden 2028 loppuun mennessä.

Lainsäädäntövalmistelussa todetaan, että hyvinvointialueiden tilanne on ollut haastava alueiden kahden ensimmäisen toimintavuoden 2023-2024 aikana. Valtaosalla hyvinvointialueista talouden näkymissä on kuitenkin tapahtunut käänne parempaan loppuvuoden 2024 aikana ja kustannusten kasvu on hidastunut aiemmasta. Lainsäädännön muutoksella pyritään varmistamaan toimintaa ja taloutta merkittävästi uudistamaan ryhtyneiden hyvinvointialueiden mahdollisuus kattaa alijäämänsä harkinnanvaraisen määräajan pidennyksen puitteissa.

Lainsäädäntömuutos on lausuntokierroksella 25.9.2025-31.10.2025. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokauden 2025 aikana ja sääntely tulisi voimaan arvioilta kevään 2026 aikana.

Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätös lainvastaisesta taloussuunnitelmasta Etelä-Karjalan hyvinvointialueelle

Itä-Suomen hallinto-oikeus on antanut 14.10.2025 päätöksen, jonka mukaan Etelä-Karjalan hyvinvointialueen joulukuussa 2024 tekemä vuosien 2025-2028 taloussuunnitelma on lainvastainen, koska alijäämät eivät ole katettuna lainmukaisessa määräajassa. Hallinto-oikeuden mukaan laissa on säädetty menettelytavoista, joilla hyvinvointialueet voivat paikata mahdollisia rahoitusvajeitaan. Keinona hyvinvointialueet voivat hyödyntää esimerkiksi lisärahoituksen hakemista.

Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätös ei ole lainvoimainen.

Valviran uhkasakko Pohteelle

Pohde on saanut Valviralta tiedoksi kolmen miljoonan euron uhkasakon erikoissairaanhoidon hoitojonoihin liittyen. Hoitojonojen saattaminen lainmukaiseen tilanteeseen edellyttää Pohteelta merkittävää oman henkilöstön työpanoksen lisäystä kuin myös ostopalveluiden käyttöä. Hoitojonojen purkamisen taloudellisia ja muita vaikutuksia vuodelle 2026 arvioidaan parhaillaan.

Pohteen talouden tilanne ja sopeuttamistoimenpiteiden eteneminen

Alijäämäkertymä

Vuoden 2024 tilinpäätöksessä Pohteella oli kertynyttä alijäämää 124 miljoonaa euroa. Arvio on, että kuluvana vuonna kertynyttä alijäämää saadaan supistettu siten, että kumulatiivinen alijäämä on vuoden 2025 lopussa noin 95 miljoonaa. Kansallisesti tarkastellen Pohteen kertyneet alijäämät ovat asukaskohtaisesti maan matalimpia.

Tasapainotustoimenpiteet 2023-2025

Pohteella on päätetty ja toimeenpantu kolme talouden tasapainotusohjelmaa vuosille 2023-2025.

Vuonna 2023 tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman vaikutus oli noin 20-25 miljoonaa kustannuskehitystä taittava.

Vuodelle 2024 päätetyn tasapainotusohjelman vaikutukset olivat noin 56 miljoonaa.

Vuodelle 2025 on päätetty neljä järjestämissuunnitelmaa täydentävää toimenpidettä, joilla tavoitellaan noin 20 miljoonan euron sopeutusta. Lisäksi aiempien vuosien päätöksistä odotetaan lisävaikutuksia vuoden 2025 talouden sopeuttamiseen.

Talousarviovalmistelu 2026

Osana käynnissä olevaa talousarviovalmistelua päätöksentekoon tuodaan sopeutustoimenpiteitä vuodelle 2026.

Talousarviovalmisteluun liittyen Pohteella on käyty hyvinvointialuejohtajan johdolla talousarvioneuvottelut kaikkien toimialueiden kanssa. Neuvotteluissa toimialueet ovat kuvanneet annettuun talousarviokehykseen sisältyviä taloudellisia ja toiminnallisia riskejä sekä tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteitä.

Neuvottelujen pohjalta näyttää ilmeiseltä, että alijäämien kattaminen lakisääteisessä ajassa vuoden 2026 loppuun mennessä ei ole realistista.

Talouden suunnittelukehys vuosille 2026-2028

Pohteen aluehallitus on antanut 10.6.2025 (25 §) suunnitteluohjeen vuosien 2026-2028 taloussuunnitelman laatimiseksi. Lähtökohtana suunnitteluohjeessa on ollut, että alijäämät tulevat katetuksi lain mukaisessa määräajassa vuoden 2026 loppuun mennessä.

Mikäli vuosina 2023-2024 kertyneet alijäämät pyrittäisiin kattamaan vuoden 2026 loppuun mennessä, on riskinä, että palveluja ei kaikilta osin pystyittäisi järjestämään perustuslain ja muun lainsäädännön velvoittamalla tavalla.

Lisärahoituksen tarve

Näyttää todennäköiseltä, että Pohteella tulee arvioida rahoituslain 11 pykälän mukaisen lisärahoituksen hakemista vuodelle 2026.

Edellä on kuvattu oikeuskanslerin ja Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätösten sekä Valviran uhkasakon ristiriitaa rahoituslain noudattamiseen alijäämien kattamisen määräaikaan liittyen. Valmisteilla oleva lainsäädäntö alijäämien kattamisajan pidentämiseen on keskeneräinen ja tulee valtiovarainministeriön arvion mukaan voimaan keväällä 2026.

Taloussuunnitteluohjeen muutos

Edellä kerrotuilla perusteilla aluehallituksen on tarpeen muuttaa 10.6.2025 antamaansa taloussuunnitteluohjetta vuosille 2026-2028. Aluevaltuustolle esitetään, että aluevaltuusto ohjaa aluehallitusta antamaan taloussuunnitteluohjeen siten, että riittävät lakisääteiset palvelut voidaan turvata, ja samanaikaisesti hyvinvointialuelain 115 pykälän mukainen velvoite alijäämien kattamisesta vuoden 2026 loppuun mennessä ei täyty.

Aluehallitus esittää aluevaltuustolle aluehallituksen päättämän suunnitteluohjeen muuttamista taloussuunnitteluvuosille 2026-2028 siten, että alijäämät ovat katettuna viimeistään vuoden 2028 loppuun mennessä. Tavoitteena on samanaikaisesti turvata järjestämisvastuun toteutuminen sekä lainsäädännön veloitteet talousarvion realistisuudesta.

Taloussuunnitelma vuosille 2026-2028 on aluevaltuuston käsittelyssä 15.12.2025.

Valmistelijoiden ehdotus:

Kirsti Ylitalo-Katajisto, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisjohtaja ja Anu Vuorinen, strategia- ja talousjohtaja

Aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että aluevaltuusto antaa aluehallitukselle ohjeen, jonka mukaan Pohteen talousarvio ja -suunnitelma vuosille 2026-2028 laaditaan siten, että kertyneet alijäämät ovat katettuna viimeistään vuonna 2028.

Ehdotus

Ilkka Luoma, hyvinvointialuejohtaja

Aluehallitus hyväksyy sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisjohtajan ja strategia- ja talousjohtajan ehdotuksen.

Päätös

Hyvinvointialuejohtajan muutettu ehdotus:

Aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että aluevaltuusto antaa aluehallitukselle ohjeen, jonka mukaan Pohteen talousarvio ja -suunnitelma vuosille 2026-2028 laaditaan siten, että kertyneet alijäämät ovat katettuna viimeistään vuonna 2028.

Samalla aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että se merkitsee tiedoksi: Valviran uhkasakon välttämiseksi tarvittavan hoitojonojen purkamisen kustannusarvio on tarkentunut ja arvio lisäkustannuksista vuonna 2026 on noin 10 milj. euroa.

Aluehallitus hyväksyi hyvinvointialuejohtajan muutetun ehdotuksen.

Merk. Maire Mäki palasi kokoukseen asian käsittelyn aikana klo 17.54.

Aluevaltuusto, 10.11.2025, § 39

Asian aikaisempi käsittely löytyy päätöshistoriasta, aluehallitus 28.10.2025 § 223.

Ehdotus

Aluehallituksen ehdotus:

Aluevaltuusto

- antaa aluehallitukselle ohjeen, jonka mukaan Pohteen talousarvio ja -suunnitelma vuosille 2026-2028 laaditaan siten, että kertyneet alijäämät ovat katettuna viimeistään vuonna 2028.

- merkitsee tiedoksi: Valviran uhkasakon välttämiseksi tarvittavan hoitojonojen purkamisen kustannusarvio on tarkentunut ja arvio lisäkustannuksista vuonna 2026 on noin 10 milj. euroa.

Päätös

Merk. hyvinvointialuejohtaja Ilkka Luoma esitteli asiaa aluevaltuustolle.

Aluevaltuusto hyväksyi aluehallituksen ehdotuksen.

Aluevalitusohje

§39

Aluevalitusohje

Päätökseen voidaan hakea muutosta **aluevalituksella**.

Valitusoikeus

Aluevalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (*asianosainen*), sekä hyvinvointialueen jäsen.

Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa järjestettyjä tehtäviä koskevasta päätöksestä aluevalituksen saa tehdä myös yhteistoimintaan osallinen hyvinvointialue ja sen jäsen.

Valitusaika

Aluevalitus on tehtävä **30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista**. Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä.

Viranomaiselle toimitetun sähköisen asiakirjan katsotaan saapuneen määräajassa, jos asiakirja saapuu viimeistään määräajan viimeisen päivän aikana. Paperinen valituskirjelmä on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen valitusviranomaisen aukioloajan päättymistä.

Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiannoa *asianosaisen* katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettamisestä. Kirjeitse tapahtuvan tiedoksiannon kohdalla *asianosaisen* katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettamisestä.

Hyvinvointialueen jäsenen sekä hyvinvointialueiden yhteistoimintaan osallisen hyvinvointialueen ja sen jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Asiakirjojen lähettäminen tapahtuu lähettäjän vastuulla.

Valitusperusteet

Aluevalituksen saa tehdä sillä perusteella, että

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä,
- päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Valittajan tulee esittää valituksen perusteet valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä.

Valitusviranomainen

Valitus tehdään **Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle** ensisijaisesti hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa: <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>. Palvelun käyttö vaatii vahvan tunnistautumisen.

Muut yhteystiedot:

- postiosoite: Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, PL 189, 90101 Oulu
- käyntiosoite: Torikatu 34-40, 90100 Oulu
- sähköpostiosoite: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi
- puhelinnumero: 029 56 42800
- faksinumero: 029 56 42841

Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden aukioloaika löytyy verkosta osoitteesta: <https://oikeus.fi/hallintooikeudet/pohjois-suomenhallinto-oikeus/fi/index.html>

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus on tehtävä kirjallisesti ja ensisijaisesti hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelua käyttäen. Myös muu sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Valituksessa, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan muutosta (*valituksen kohteena oleva päätös*)
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (*vaatimukset*)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi, henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, valituksessa on ilmoitettava myös tämän nimi ja yhteystiedot. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä hallintotuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös sähköinen tai mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Valituksen tai muun asiakirjan toimittaminen hallintotuomioistuimen sähköiseen asiointipalveluun katsotaan ilmoitukseksi sähköisen asiointipalvelun käyttämisestä prosessiosoitteena. Jos valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi hallintotuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Valitukseen on liitettävä:

- valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen,
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta,
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakuasian vireille panijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään. Tuomioistuinmaksulaki löytyy verkosta osoitteesta: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151455>

Ajantasainen tieto oikeudenkäyntimaksuista löytyy tuomioistuinlaitoksen sivuilta: <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiointijulkisuus/maksut/oikeudenkayntimaksuthallinto-oikeudessa.html>